HELSINGIN HOVIOIKEUS

Hovioikeudenneuvos Jaakko Rautio

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lausunto 9.9.2021 asiassa E 94/2021 vp: Suomen vastaus komission julkiseen kuulemiseen konfiskaatiodirektiivin ja rikoshyötypäätöksen tarkistamisesta

Yleistä

Hovioikeus katsoo, että perusmuistiossa on käsitelty asianmukaisen kattavasti ja monipuolisesti komission julkiseen kuulemiseen liittyviä kysymyksiä. Hovioikeus voi yhtyä perusmuistiossa esitettyihin kantoihin rikoshyödyn tehokkaan menettämisen tärkeydestä. On perusteltua korostaa erityisesti viranomaisyhteistyötä ja muita sellaisia keinoja, joilla tosiasiallisesti saadaan rikoshyöty pois.

Voidaan silti kysyä, miten merkittävänä keinona EU-tasoisen lainsäädännön tarkistaminen voi toimia rikostorjunnan parantamisessa. Konfiskaatiodirektiivi on vuodelta 2014, ja Suomessa se implementoitiin vuonna 2016. Lainsäädäntömuutosten vaikutukset näkyvät aina viiveellä. Hovioikeuden käsitys on, ettei voimassa olevassa lainsäädännössä ole ilmeisiä puutteita rikoshyödyn poisottamisen kannalta. Kansallinen lainsäädäntö eräiltä osin menee pidemmälle kuin konfiskaatiodirektiivin vaatimukset. On kuitenkin lisättävä, että tuomioistuinten näkökulma on rajallinen, koska ne käsittelevät menettämisseuraamuksia vain siinä määrin kuin syyttäjät (ja harvinaisissa tapauksissa asianomistajat) esittävät menettämisvaatimuksia tuomioistuimessa.

Yksityiskohtaisia huomioita

Hovioikeus ei perusmuistiossa esitetyn mukaisesti näe tarvetta laajentaa nykyisiä valtuuksia jäädyttää omaisuutta. Pakkokeinolain 6 luvun mukaisesti pidättämiseen oikeutettu virkamies voi määrätä väliaikaisen vakuustakavarikon, joka on saatettava tuomioistuimeen lyhyessä määräajassa. Järjestelmä on yhtäältä joustava ja toisaalta antaa tarvittavat oikeusturvatakeet.

Perusmuistiossa on aiheellisesti kiinnitetty huomiota asianomistajan asemaan. Hovioikeuden käsityksen mukaan kansallinen lainsäädäntö turvaa asianomistajan oikeudet kansainvälisestikin vertaillen varsin hyvin. Käytännössä kuitenkin esiintyy ennen muuta kansainvälisluonteisissa asioissa tilanteita, joissa asianomistajan vahingonkorvausvaatimuksen ja sitä vastaavan hyödyn menettämisen välillä on jännitteitä. Vaikka uusimmissa kansainvälisissä instrumenteissa onkin tapahtunut positiivista kehitystä, asianomistajan oikeuksien huomioon ottamisessa on edelleen kehitettävää. Muun muassa

tämän takia voidaan myös yhtyä perusmuistion torjuvaan kantaan valtiolle saadun hyödyn käyttämisestä korvamerkittyihin sosiaalisiin tarkoituksiin.